

D E O D U C E
MEDITATIO S. EPISTOLÆ
FESTO
S. ANDREÆ.

Additis S. Patrum dictis Quæstio-
numq; aliquot decisione, ad uberiorem textus cum opus
est explicationem, & Heterodoxorum refutationem.

Q U A M
In Regiâ Aboënsi Academiâ,
P R E S I D E,

ÆSCHILLO PETRÆO, S.S.
Theolog. Doctore & Episcopo Aboënsi,

Examini subiicit in Auditorio Majori, horis solitis
Addiem Februarii, Anni 1635.

ANDREAS MATTHIÆ TOCLENIUS
RAUMO-FINLANDUS.

Lyra in hunc locum.

Confessio. Confiteri est dicere quid sit in corde, aliter dicere, est non con-
fiteri. Quod est in corde, debet esse in ore: quia in fronte, id est in
sede pudoris, non sine causâ sit signum crucis, ne Christi opprobria
Christianus erubescat.

Idem in hunc locum.

Praescius Deus predixit infidelitatem Iudeorum sed non fecit; neq;
praescisset mala eorum, nisi ea haberent.

A B O Æ,

Impressa à PETRO Hansøn/ Acad. Typog.

*Nobilissimis, Magnanimis nec non Fortissimis
VIRIS,*

DN. CARLO Bed/ Dn, in Nootsio &
Karmluoto &c. S. R. M:^{tis} Regniq; Sveciæ servitori fidelissimo,
Exercitus Equestris Finnonici vice Chiliarco maximè stre-
nuo, Patrono & promotori suo, humiliamā mentis
subjectione æstatē prosequendo.

DN. VILHELMO IOHANNI Nootbom
Rosenfeldt de Honhoila &c. Regemenz Qvarreer
Mester optimo constituto, promotori suo, ut indubitato
ità quovis honoris & observantiae Zelo æternūm
honorando.

U T E T

Reverendo, Prudentissimo, Venerandis & Humanis: Viris

DN. M A T T H I Æ B E N E D I C T I Eccle-
siæ DEI quæ in Urdiala colligitur Pastori, vigilantissimo,
Evergetæ suo maximè suspicioendo.

DN. H E N R I C O B I R G E R I Baronatus
Kärpoënsis HOPMANO accuratissimo, Consangvineo
& fautori suo, iugi observantiae cultu æviternūm obser-
vando.

DN. M A R T I N O O L A I Ecclesiæ Dei in
Ingo comministro solertissimo, Avunculo suo charissimo.

DN. J A C O B O I O S E P H I verbi Divini
Symmystæ in Urdiala impigerrimo, fautori & benefacto-
ri suo honoraudo.

Meditationem hanc Theologicam in perpetuum infucata & obser-
vantiae & grati animi symbolum devotè & humilitè
consecrat & dedicat.

Andreas M. Toclenius.

MEDITATIO S. EPISTOLÆ.
FESTIS ANDRFÆ

In Sanctæ & summe Laudandæ Trinitatis, Patris, filii
& Spiritus Sancti nomine.

Si lex, tua delectatio mea esset, perirem
in afflictione mea. In seculum non ob-
liviscar præceptorum tuorum: quia in
ipsis vivificasti me. Psal. 119: 92.93. Indi-
cat Psalmista in his verbis, ut alias sæpè:

1. Se in adversitatibus, tribulationibus & ærumnis con-
stitutum, quotidiè pressum & molestias sensisse, quam-
vis laverit manus suas in innocentia. Psal. 73. Malè e-
tiam habuerit, quod viderit, impios & contemptores
verbi Dei, raptiores, injustos, felices esse, ut nihil quere-
larum auditum in eoru n plateis: 2. Quo modo & me-
dio sese confortaverit David in his suis angustiis & ne-
cessitatibus, refert, quod optimum medium ei fuerit ad
sufferendas & vincendas omnes molestias & adversita-
tes, verbum Dei, meditatio promissionum divinarum
de auxilio mittendo & levando molestiarum onere.
Hunc morem hoc modo sese sustentandi & erigendi, u-
sitatum fuisse refert, Psal. 27: v. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13: 14.
3. Quid promittit DEO loco gratitudinis pro hoc Dei be-
neficio sibi concessio, quod habuerit verbum Dei, & in-
que sentiret talem recreationem, quod velit semper
recordari verbi Dei, semper Deo gratias agere.

O Remus etiam Deum ut hanc Epistolam ita meditari quea-
mus ut cedat in nominis Divini gloriam, nobis in augmen-
tum & incrementum doctrina & bonorum operum, in spem &
fiduciam, & tandem in aeternam beatitudinem, dicamus igitur
Pater noster &c.

TEXTUS.

Rom. 10. v. 20. ad 19.

Dicit Apostolus fidem esse necessariam ad justificationem, & oralem confessionem ad salutem. Probat hoc ipsum testimonio Prophetico ex Esaiæ 28. Adducit etiam Apostolus aliud Propheticum testimonium, concernens præsertim hominum æternam salutem credentibus conferendam Ioël. 2. 32. Omnis qui invocat nomen Domini, salvus erit. Deinceps pergit Apostolus in textu recitato, informare suos Romanos, & omnes homines, unde vera & salvifica fides existat, & ortum suum habeat, videlicet ex auditu verbi DEI, ac proinde necessarium sit ministerium docendi in Ecclesia, quod probatur, Elai. 52. v. 7. Nahum. 1. v. 15. Dicit etiam esse tales quosdam, qui contemnunt Evangelium & ejus prædicationem, ut necesse habeant sinceri doctores, non secùs ac Esaias conqueri & dicere: Domine, quis credit concionibus nostris? Concludit Apostolus hunc textum hac assertione, quod Evangelium nulli genti occultatum, sed omni revelatum, quod probatur ex Psal. 19. v. 5. Quam Prophetiam nunc, tempore Apostolorum impletam esse constat. Confirmatur fides nostra, quod necessarium sit credere in Deum Patrem, Dominum nostrum Jesum Christum, & in Spiritum Sanctum. Admonemur præcepti tertii, de necessitate prædicationis verbi. Excitamur ad orandum Sanctificetur nomen tuum, Adveniat regnum tuum.

P A R T E S.

I. *De vera fidei & confessionis necessitate ad æternam salutem adipiscendam.*

II. *De*

II. De fidei origine & causa Efficiente & procreante ejusdem.

Atq; hæ sunt istæ Partes, quas hâc vice brevitè & simplicitè tractare constituimus: *Omnipotens & aeternus Deus, Pater noster cœlestis dilectissimus, nobis omnibus benedicit cunctaq; utilitè & fructuose cedere faciat.*

P R I M A P A R S.

In quâ meditamur:

I. Sedem vel locum fidei in homine salvificæ. Dicit enim Apostulus: *corde creditur ad justitiam.* Cordi hominis tribuit Scriptura Sacra cogitationes & operationes bonas & malas. Malæ cogitationes cordi adscribuntur. Gen. 6: 5. Vedit Deus, scribit Moses, malitiam hominis fuisse magnam super terram, & quod omnis cogitatio cordis ejus ac propositum semper malum erat, ad malum proclive. Ideoq; pœnituit Deum quod fecisset hominem. Idem loquitur Deus de corde hominis, Gen. 8. v. 21. pluribus aliis Scripturæ dictis, pravitas cordis humani describitur, qnæ propter brevitatem hic non allegamus. Legimus etiam commendationes cordis humani, sicut in loco Apostolico videmus, & in versibus proximè præcedentibus clarius de corde dicitur, quod verbum Dei sit in corde nostro. Item credere in corde. Et in hâc Epistola: *corde vel ex corde creditur ad justitiam.* Tribuitur ergò cordi hoc Eloquium, quod sit sedes quædam & receptaculum hujus pretiosissimi doni Dei, purificantis corda nostra, fidei videlicet.

L. C. Quia cor nostrum est hospitium vel receptaculum fidei, rei tam pretiosæ, tanti doni Dei, sine quo nequam salutem adipisci & consequi possumus. Qui non credit, inquit Christus, Ioh. 3, condemnabitur; utiq; omnibus opera danda, ut mundemus cor nostrum, ne donum fidei auferatur a nobis, propter impuritatem coris nostri. Quia vero solius DEI est, dare & efficere cor mundum, circumcidere cor nostrum, præparare & conservare fidei domicilium purum. Semper orandus DEUS, ut sua gratiâ mundet cor nostrum, lavet nos ab iniquitate, servet nos ab omni via mala, dirigat pedes nostros in viam pacis, det robur certandi cum nobis ipsis, non inducat nos iutentationem sed liberet nos a malo. Oremus cum Syracide, cap. 23. v. 1. ad v. 7. Et Psal. 119. v. 33. ad 41.

II. Fidei effectum. Credimus

ex corde ad justitiam, hoc est, ut Lutherus loquitur: Si ex corde credamus in Christum Jesum, quod sit filius Dei vivi, verus Deus & homo, quod sit missus a DEO, a DEO exiverit & venerit in hunc mundum, reliquerit mundum & redierit ad Patrem, quod mortuus, & resuscitatus a Deo ex mortuis. Justificamur itaq; per tales fidem, credentes Christum, non solum mortuum; sed etiam maximè credimus illum pro nobis mortuum, mortuum propter peccata nostra, & resucitatum propter justitiam nostram: fide applicamus nobis Christi justitiam, ut sit nostra, nobis imputetur quasi propria nostra. Ita de morte & Passione Christi concionatur Esaias, cap. 53: v. 1. ad finem capituli. Justificamur itaq; fide firma vel non fucatâ, consequimur remissionem peccatorum omnium, ut nullum eorum nobis imputetur ad damnationem.

tionem. Justi sumus justitia Christi. Justo non est lex posita. Hanc suam assertionem Apostolus probat, quod fides justificat, ex auctoritate Scripturæ S. Esa. 28. 16. Ubi Propheta dicit: omnis qui credit in eum, non confundetur, sive Græcus sit, sive Judæus: Deus n. Dominus omnium, dives in omnes invocantes se. Omnis qui invocat nomen Domini, salvabitur. Ita allegat Apostolus dictum, Joël. 2. 32. Et Act. 2. 21. à S. Petro citatur.

L. C. Quia Apostolus de justificatione hominis coram Deo loquens, prorsus nihil habet de operum meritis ad justificationem, utiq; firmum fixumq; hoc tenemus, quod opera quidem, ut fructus fidei requirantur, non ut causæ justificationis. Et Apostolus Rom. 3. manifestissime removet opera ab actu justificationis. Tribuitur etiam bonis operibus merces, videlicet bona temporalia. Opera bona faciunt ad declarationem fidei nostræ, per quam sumus justi. Et ita videtur Apostolus S. Jacobus intelligentius, cum dicit Abrahamum ex operibus justificatum, videlicet quod ex operibus innotuerit ipsum justum fuisse coram Deo, vera fide donatum, viderit diem Christi, latatus sit hac visione, Ioh. 8. Christus Matth. 25, dicit, bona opera enumeranda in extremo die salvandorum, quasi fructus fidei, per quam fidem tunc salvantur, & intrant in gaudium Domini sui.

III. Fidei nostræ confessio-

nem. Qualis hæc esse debeat, innuit Apostolus quando dicit ore a. fit confessio ad salutem. Hoc est, non dissimilat vera fides, sed rotundè confitetur Christum Jesum esse Dei nostrū filium Dominum, passum sub

Pontio

Pontio Pilato &c. rotundè confitetur unum esse Deum, tres in una divinitate esse distinctas personas, Patrem, Filium & Spiritum S. Hæc a. confessio fidei in Christum Jesum salutaris est, Deo est grata & accepta, quando fit cum pietate, cum accuratâ meditatione beneficiorum à Christo nobis exhibitorum, perpendendo ejus singularem erga nos amorem & dilectionem. Ita Apostolus, Gal. 3. confitetur fidem suam in Christum cum meditatione beneficij Christi. Christus, inquit, dilexit me, & tradidit se ipsum pro me. Ita fidem suam in Jesum Christum confitetur Esaias, cap. 53: v. 1. seqv. ad finem cap. Et quotidiè quoties recitamus confessionem fidei nostræ de Christo Jesu, & in Christum Jesum, opus certè est, ut fidem nostram confiteamur cum diligentia ac seria meditatione beneficiorum Christi, cum debita gratitudine pro his beneficiis, cum præcibus, ut dignè eis uti fruiq; queamus. Præterea etiam tunc fidei confessio salutaris est, & Deo accepta, quando de fide & religione nostra interrogati, an credamus Christum Jesum & an credamus omnia vera, quæ de Christo referuntur, quod is solus sit noster salvator, & per nomen ejus salvemur, tunc nobis confessio etiam necessaria. Tunc non licet tergiversari vel neutralem esse, sed masculè & constanter veritas proferenda, nihil habendum pensi quandocunq; proferatur & coram quo.

L. C. Etiamsi cum periculo vitæ & bonorum interdum conjuncta sit veritatis Evangelicæ confessio; tamen non reticenda fides nostra in Christum Jesum, & vera nostrarum Ecclesiarum sententia de omnibus articulis fidei, quantum quidem de illa intelligimus per informationem doctorum nostrorum. Ita vult Apostolus Petrus nos paratos esse ad reddendam rationem cuiilibet quæ.

quærenti de fide nostra. Quia v. veritatis confessio periculosa, & tamen cum exigitur debito modo, necessaria est, qui enim negat veritatem, laedit conscientiam suam & in damnum animæ incurrit, ideoq; omnia dum tranquilla sunt & nullus motus vel procella, in tuto navigare videmur, cum dies boni sunt, cogitandum est de die malo, de temptationibus. Orandus DEUS, ne inducat nos in temptationem sed liberet nos ab omni malo. Christus jussit discipulos s̄eriō orare, ne inciderent in temptationem, cum Christus captivaretur in consistorio Ecclesiastico & in prætorio examinaretur, & indignissime tractaretur, & tandem crucifigeretur. Petrus confidens carnali suæ constantiæ, quod non moveretur ulla tentatione, etiamsi, inquit, tecum moriar, non tamen abnegabo te. Potens a. est DEVS nos confortare & intrepidos facere adversus omnem potentiam humanam, tyro rannidem, & truculentiam, ut psallere queamus, ex Psal. 27:1. seq. ad v.6. Qvā constantiā olim S. Martyres pertulerunt suos cruciatus ex, inhabitante in eis firmā fide in Christum Iesum, à quo etiam donum fortitudinis adepti vicerunt omnem humanam potentiam. Ebr. 11: v. 35. seqv. ad finem.

S E C U N D A P A R S.

Tantum de prima Parte, quæ fuit de veræ fidei & ejusdem confessionis necessitate: sequitur pars altera de fidei origine & Efficiente Causa.

In qua meditamur:

I. Apostoli Quæstionem.

Quomodo, inquit, invocabunt eum in quem non credunt,

& quomodo credent in eum de quo nihil audiverunt &
quomodo audient sine prædicante, & quomodo prædi-
cabunt, nisi mittantur? Hac quæstione Apostolus pri-
mò querit, quomodo invocabunt homines Christum,
si in illum non credant? Invocatio enim oritur ex plena
fiducia ad aliquem, quod velit & possit dare petitum
nōstrum, alias frustrā fit invocatio. Alterum, quod
querit Apostolus est, quomodo credent in eum de quo
nihil audiverunt. Probat v. mox impossibile esse, ut
aliquis fidem in eum habeat de quo nihil audivit, quis sit
& qualis sit, an bonus, an potens ad dandum quod roga-
tur. Vbi Apostolus loquitur de modo, quo adulti sal-
vantur, & quidem ordinario modo. Tertium, quod
querit Apostolus est: Quomodo predicabunt nisi mis-
si fuerint? Illis verbis loquitur Apostolus, non solum de
illa missione, quæ immediatè fit à DEO, sed etiam illi gau-
dient divina vocatione, qui ab hominibus certis in Eccle-
sia Christi ad hoc constitutis, ut mittant idoneos pasto-
res & laboratores in vineam Domini, vocantur. Sic
nostro tempore fit communiter vocatio à consistoriis
postulante Ecclesia, quæ vocatio non min' efficax, quam
immediata à Deo vocatio. Qui vos audit, inquit Christus,
me audit, & qui vos contemnit, me contemnit. Com-
mendatur autem missio bonorum & sincerorum docto-
rum in Ecclesia quod sit eximium divinæ gratiæ signum
ex Esai. 52:7. & seqq. ad finem ad. Et Nahum. I. v. 15.

L. C. Usitatus in Ecclesia Dei mos docendi
auditores per quæstiones & responsiones. Quo do-
cendi modo Apostolus hic utitur, querendo, quomodo
possit dirigi invocatio ad illum, in quem invocans non
credit. Q. d. Nemo sanæ mentis homo aliquem in-
vocat, nisi in eum credit, planè & prorsus sibi habeat per
sua-

suasum, se impetraturum opem & auxilium ab illo, quem
invocat; Vult ergo simpliciter loquendo dicere, quod
nam debeat esse invocationis objectum, videlicet eum
in quem credimus. In altera quaestione similiter do-
cet, non posse quemquam credere in eum, de quo non
audivit. Oportet a. primo praecedere cognitionem illius
personæ, in quam credimus, quod sit ejusmodi ut nul-
lum sit dubium, illum esse talem, unde omnia speranda
& exspectanda, cuius & voluntas prona ad dandum puta-
tur, & potentia par ad dandum. Docet etiam quaestio-
ne tertia, missionem & vocationem legitimam esse ne-
cessariam in docente & praedicante Evangelium. Per
taliter vocatos DEVS vult esse efficax, gratiam suam lar-
giri & conversionem operari. Cumq; ita meditamus
modum docendi per quaestiones in Ecclesia etiam Apo-
stolo Paulo usitatum fuisse, meminerimus benè etiam
in nostris Ecclesiis fieri, quod cœlestis doctrina nobis
per quaestiones proponitur, vidz, in parva nostra Cate-
chesi, quæ meritò parva Biblia appellatur. Explicantur
io. præcepta, symbolum, pater noster, doctrina de sacra-
mento Altaris & Baptismi, brevissimis Sed utilissimis
quaestionibus. pro quo docendi modo DEO gratiæ de-
bentur. Quem modum docendi, etiam nostrum est
amare & venerari, cum primis propter juventutem no-
stram, quæ longiores explicationes, ita non potest percipi-
pere vel memoria tenere. Apostolus talem docendi
modum pueris & junioribus aptum lac; maiores verò &
prolixiores conciones, solidum cibum nominat. De his
ijsdem articulis docet nos symbolum Apost. Quarc Si
parentibus videatur prospicere liberis suis de Spirituali
alimoniâ & animarum pabulo, nullo modo eos ab exer-
citio catechetico abstrahant vel impediant, ut ita juxta

Apostoli monitum Eph. 1. parentes edacent liberos suos
in timore Domini.

L. C. Patet ex his quæstionibus Apostoli : 1. Necessitas veræ fidei in DEUM, quandoquidem DEUM, à quo omne donum bonum & perfectum descendit, nemo rectè invocare potest, ut aliquid impetrat, nisi firmiter in DEUM credat. Oportet credere quod DEUS sit, quod sit omnipotens, quod sit bonus & misericors, id quod etiam primus fidei articulus exigit. Credendum enim, in DEUM patrem, creatorem cœli & terræ. Hoc etiam præcipitur in præcepto primo & secundo. 2. Quod prædicatio verbi Divini erit etiam necessaria, sine enim hac, fides non daretur à DEO. Fides est donum Dei, sed per auditum. Ubi, uti prius dictum, intelligitur modus ordinarius, quo adulti & quia ad annos discretionis pervenerunt, fide donentur. 3. Quod missio prædicatorum in Ecclesia sit etiam necessaria, siquidem hoc loco expressè habet Apostolus, quomodo prædicabant nisi missi fuerint. Et quando missi sunt ad annuciandum Evangelium, tunc pedes doctorum sunt speciosi alias speciosi non sunt, non n. sunt pastores, sed fures & latrones, & oves veræ Christi, ipsos non audiunt, sed fugiunt eos, memores admonitionis Christi: Cavete uobis à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in restitu ovium intrinsecus sunt lupi rapaces.

II. Veræ fidei carentiæ causam. Non omnes, inquit Apostolus, obediunt Evangelio. Quod probatur ex Esaia, cap. 53. Et psal. 53: 1. Contemnunt Evangelium prædicatum, vel superficialiter audiunt & oscitanter, quod impedimentum fidei consequendæ exponit Christus parabolâ de quadru-

plici semine. Quoddam cecidit inter seminandum se-
cūs viam & conculcatum est & volucres cœli comedē-
runt illud, & non fecit fructum. Quoddam cecidit in pe-
tram & enatum exaruit, quia humorem non habuit.
Quoddam inter spinas cecidit & enatæ spinæ suffocā-
runt illud, & ita mansit triplex semen infructuosum.
Hic etiam repetit Apostolus quod prius dixerat, fidem
ex prædicatione verbi DEI esse, & prædicationem debe-
re esse ex verbo DEI, sicut etiam S. petrus docet: Qui
loquitur in Ecclesia, loquatur eloquia DEI.

L. C. Causa vera, quod homines maneat in incredu-
litate, & duritie cordis sui, hæc est, inobedientia adversus
Euangelium, supina negligentia & contemptus verbi
DEI, sicut dives Epulo Mosem & prophetas in vita sua
contempnit & nibili fecit, ideo in tenebris & sine fide vi-
xit, tantum ventris curam habens, quod ei pessimè cessit.
Luc. 16. Non itaq; contemnamus Euangelium, est
enim potentia DEI ad salutem omni credenti. Audien-
dus est Christus juxtâ Patris cœlestis mandatum: Hic est
filius meus dilectus, hunc audite. Et Christi manda-
tum de suis discipulis: Qui vos audit, me audit. Me-
ditanda adhortatio divina, Psal: 2, v. 1. seqq. ad finem
psalmi.

III. Vanam infidelium excu- sationem. Si dicunt, non audivimus Evange- lium, non habuimus Evangelii prædicationem, quod si nobis annunciatum fuisset, utique obediemus Eva- ngelio, sed defuit nobis illa occasio. Respondet Aposto- lus per simplicem negationem, quod hæc excusatio non sit vera. Probatur hoc ex Psalm: 19, Sonus illorum,

inquit, exivit in omnem terram, & verba illorum in omnes fines mundi.

L. C. Nemo potest se excusare, quod non audiat aliquid de Evangelio & Christo, licet non domi, tamen aliundè id sibi narrari audit. Et quamvis hoc longâ opus habeat demonstratione, sicut etiam hoc demonstratur in doctorum libris. Nos simpliciter credimus verbis Apostoli Pauli, quod omnes audiverint, & quidem propriùs, credendo relationis de vera religione & fide in Christum, quod per illum salvamur. Et de gentibus dicit Apostolus, Rom. 1. Quod sint inexcusabiles, quandoquidem ex mundi opificio perspicere potuerunt, quod Deus sit, & non ultrà investigârunt à vicinis Judæis veram religionem habentibus, quomodo Deus colendus & in Christum credendum. Agamus nos Deo gratias pro missione verbi sui, illud libenter audiamus & discamus.

Clementissime Deus Pater cœlestis, opus est fide non fieri, ut justificemur, confitenda hæc fides coram ijs, qui rationem fidei nostræ exigunt. Precibus opus est. Da quæsumus gratiam, ut fides per verbum tuum in nobis augeatur, illamque intrepide confitemur, & te in omnibus necessitatibus invocemus & glo-

glorificemus. Per Dominum nostrum Iesum Christum.. Amen.

Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum affectio, & honor, & virtus, & fortitudo, Deo nostro, in secula seculorum Amen.. Apoc: 7. v. 12.

Quæstiones.

AN Judæi ideo non potuerint credere, quia Esaias prædixit eos non credere? R.

Si dicitur, non possunt Judæi credere, quia Esaias prædictus, dico: non possunt, quia nolunt, quod Deus præscivit, prædictus scilicet, non fecit. Non possunt, dum superbi, dum tales, ut scilicet omnia suis viribus attribuerent, ut negarent sibi necessarium esse divinum auxilium ad bonum operandum..

III.

Quomodo demonstret Lyræ in hoc loco tempore Apostolorum Evangelium per e-

OS-

osdem publicatum per orbem universum? Resp.

Tempore enim Apostolorum publicatum fuit Evangelium per orbem universum; sicut plenius ostendit scribendo super Psalmum 19. Potest tamen hic breviter repeti: Apostoli namque ad publicandum Evangelium per orbem exiverunt de Jerusalem: quae est in medio climate terrae habitabilis: Et vivente B. Petro Apostolo prædicatum fuit Evangelium, procedendo versus occidentem, usque ad mare Oceanum, ubi est terminus habitabilis terrae, secundum Astrologos. Sanctus enim Savinianus in civitate Senonensi quem tunc erat Metropolis Francie, edificavit Ecclesiam Petri, quem audierat jam passum; Sed cognito postea, quod adhuc vivebat, nominavit illam Ecclesiam Beati Petri vivi, in qua pluries ego fui, quando haec conscripsi: Et alij qui cum Sancto Saviniano venerunt in Franciam, in alijs locis prædicaverunt usque ad Oceanum. Et eadem ratione Evangelium fuit publicatum, ad orientem, meridiem, et aquilonem respectu Jerusalem: quia Christi Discipuli exiverunt circumquaque ad prædicandum.